

Nr10 czerwiec 2003

Informator oddziału PTTK w Ozorkowie

Koleżanki i Koledzy!

Mija w tym roku 140 rocznica Powstania Styczniowego, bohaterskiego zrywu Narodu Polskiego do walki o wyzwolenie Ojczyzny z rosyjskiej niewoli. Działania bojowe oddziałów powstańczych toczyły się nie zbyt daleko od Ozorkowa, a i w naszym mieście rozwijała się działalność konspiracyjna oraz odbywały się manifestacje patriotyczne.

Mieszkańcy Ozorkowa czynnie brali udział w walkach powstańczych. Na naszym cmentarzu parafialnym znajdują się groby zmarłych uczestników tych krwawych zmagani. Spoczywają także we wspólnych mogiłach poległych za wolność na cmentarzach Ziemi Łęczyckiej i Sieradzkiej.

Sam Ozorków ma również swego zapomnianego niemal zupełnie bohatera, Wawrzyńca Jeziorskiego, żandarma Rządu Narodowego, straconego na Starym Rynku oraz innych uczestników Powstania skazanych na syberyjską katorgę.

Ten rok niech będzie czasem przypomnienia o tamtych heroicznym zmaganiach.

Szwadron uczynił już pierwszy krok w tym kierunku, organizując w pierwszych dniach maja daleko dystansowy rajd do Warki, szlakiem walk powstańczych toczonych w pobliżu tego miasta oraz krótkodystansowy wypad na pole powstańczej bitwy do Woli Cyrusowej.

Miejsc krwawych walk z 1863 r. na terenie województwa łódzkiego, będących w zasięgu jednodniowych wycieczek rowerowych jest znacznie więcej. Ten szlak wyznaczają takie miejscowości jak wspomniana Wola Cyrusowa i Kołacinek w powiecie brzezińskim, Dobra w powiecie zgierskim, Dalików i Niewiesz w powiecie poddębickim, Balków i Ktery w łęczyckim oraz Walewice w łowickim.

Zadania, jakie Szefostwo stawia w tym roku przed Koleżeństwem nie tylko pokrywają się z programową specjalnością tematyczną Szwadronu związaną z dziejami oręża polskiego, ale i z programem III Ogólnopolskiego Rajdu "Szlakami Powstania Styczniowego", do którego zostaliśmy zaproszeni przez organizatorów- oddziały PTTK w Warszawie i Warce.

Jesteśmy w stanie sprostać warunkom stawianym przez organizatorów Rajdu z szansami na uzyskanie wysoko punktowanych miejsc, jeśli nie w konkurencji drużynowej to w indywidualnej.

A więc! Na szlaki walk Powstania Styczniowego!

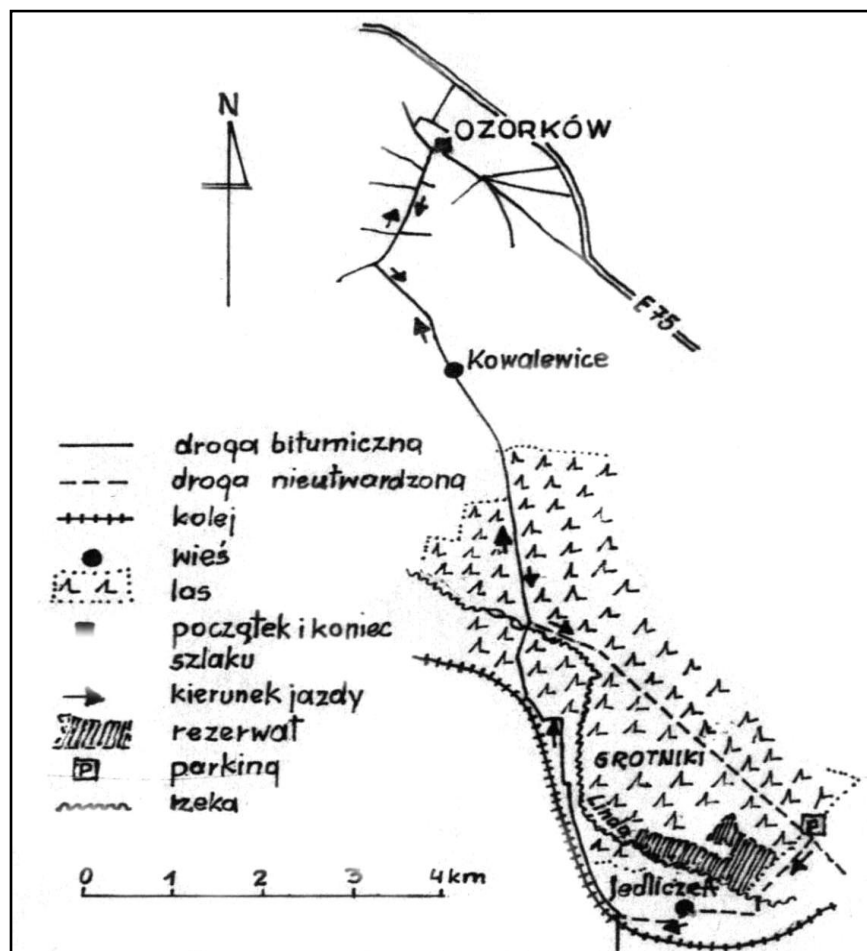
Szefostwo Szwadronu.

**Sekcja Kolarska „Szwadron”
przy oddz. PTTK w Ozorkowie zaprasza na wycieczki
w czerwcu 2003 r.**

DZIEŃ	STAR T	CYKL TEMATYCZNY	CEL WYCIEZKI	TRASA	KM	DROGA	UWAGI
1	9.00	Szlakiem M. Konopnickiej	Bronów	Ozorków- Parzęczew- Gostków- Bronów- Ozorków	58	Bitumiczna	Przeczytać: M. Konopnicka „ Jak się dzieci w Bronowie z Rozalką bawiły”
8	9.00	Ojczysta przyroda	Rezerwat „Grądy nad Lindą”.	Ozorków- Grotniki (Gajówka”Linda”) - parking na wsch. Skraju lasu przy ul.Grotnickiej w Zgierzu- Rezerwat „Grądy nad Lindą”- JedliczeA- Grotniki- Ozorków	29	Bitumiczna, gruntowa 4,3 km	Potrzebne aparaty fotograficzne
15	9.00	Szlaki Powstania Styczniowego	Dobra	Ozorków- Sokolniki Las- Kania Góra- Biała- Szczawin- Smardzew- Łagiewniki Nowe- Kielmina- Dobra- Swędów- Anielin- Kębliny- Warszycy- Ozorków	60	Bitumiczna, gruntowa 1,3 km	Potrzebne aparaty fotograficzne
19	14.00	Doznania niezwykłe	Procesja Bożego Ciała w Spycimierzu	Ozorków- Brudnów- Poddebice- Porczyny- Księżę Młyny (prom)- Spycimierz- Uniejów- Gostków- Ozorków	100	Bitumiczna, gruntowa 3,5 km	Opis i szkic trasy w 6 n-rze „Na szlak!” Zabrać aparaty fotograficzne
22	9.00	Szlakiem archeologów	Katarzynów	Ozorków- Sokolniki Las- Katarzynów- Modlna- Skotniki- Czerchów- Ozorków	25	Bitumiczna, gruntowa 3,5 km	Opis i szkic trasy w 7 n-rze „Na szlak!”
29	9.00	Dwory i pałace Ziemi Łódzkiej	Nakielnica	Ozorków- Chociszew- PKP- pn. skraj lasu Grotniki- pd. Skraj lasu Grotniki- Nakielnica- Aleksandrów- Grotniki- Ozorków	35	Bitumiczna, gruntowa 6,7 km	Potrzebne aparaty fotograficzne

Uwaga!!! Uczestnicy wycieczek ubezpieczają się na czas ich trwania od następstw nieszczęśliwych wypadków we własnym zakresie w wybranych zakładach ubezpieczeniowych lub biorą udział w wycieczkach na własną odpowiedzialność! **Start spod biura PTTK w Ozorkowie, Pl. Jana Pawła II 17 tel.718-13-14**

Szlak 29 Poznajemy Rezerwat "Grądy nad Lindą"

Ozorków (0.0 km) - Kowalewice (3.4)-

Grotniki. Gajówka Linda (7.0) Przed budynkiem gajówki z asfaltowej drogi skręcamy w lewo w drogę o nawierzchni gruntowej biegnącą szerokim duktem leśnym. Po prawo w malowniczo położonej dolince płynie meandrując Linda, lewy dopływ Bzury. Dwie trzecie trasy prowadzi przez las mieszany z przewagą sosny, ostatni odcinek przez las z przewagą dębu. Parking przy wylocie drogi na wschodnim skraju lasu (11.3). Po lewo tablica informacyjna Rezerwatu "Grądy nad Lindą" ze szlakiem ścieżki przyrodniczo- leśnej. Powrót odbył drogą do ścieżki która po 250 m doprowadzi do północnej granicy rezerwatu. Rezerwat znajduje się w południowej części uroczyska Lućmierz. Jego południową granicę stanowi 2 km odcinek Lindy płynącej tutaj w pogłębiającej się dolince, wschodnią wyznacza skraj lasu. Zachodnia granica rezerwatu wytyczona w lesie ma przebieg nieregularny i dochodzi w pobliże Gajówki Prowinia.

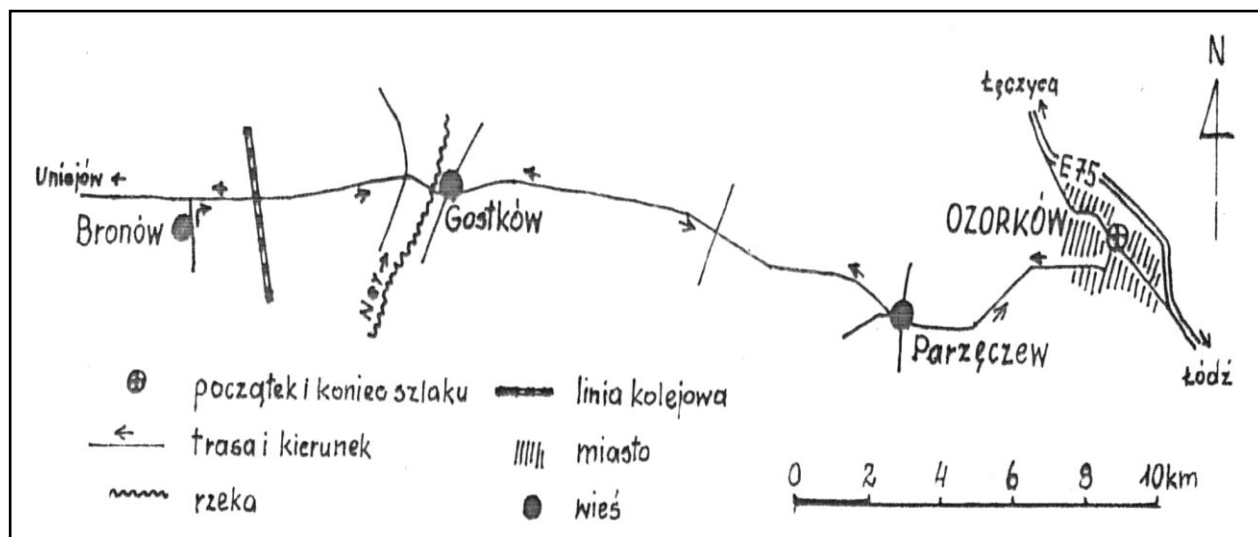
Rezerwat projektowany od 1985 r. powstały w 1997 r. Zajmuje obszar 56 ha. Rzeźba powierzchni rezerwatu zróżnicowana- od wysokości 165 do 196 m n.p.m. Na terenie rezerwatu w jego północnej części, występuje basen torfowiskowy, gdzie znajdują się wysięki i źródła strumienia będącego dopływem Lindy. Strumień ten w swym biegu tworzy staw śródleśny, z którego wypływa głęboko wcięta dolina i wpada do silnie meandrującej Lindy. Wśród kilku interesujących zbiorowisk leśnych na szczególną uwagę zasługuje łąk jesionowo- olszowy występujący w strefie doliny strumienia. W jego runie leśnym rośnie m.in. bluszcz pospolity, wawrzynek wilcze łyko, odkryty tu w 1974 r. górski gatunek kokoryczki okółkowej, storczyk szerokolistny, lilia złotogłów, barwnik pospolity i inne. Największe powierzchnie rezerwatu zajmują grądy: niski, typowy i wysoki. W grądzie typowym o drzewostanie dochodzącym do 140 lat poza najliczniejszym dębem szypułkowym występuje grab, jawor, lipa, świerk, klon i sporadycznie jodła oraz inne. Wiosną na dnie gradu kwitną fiołki, przyłuszczka, zawilec, groszek wiosenny i inne. Natomiast w grądzie wysokim porastającym wzgórze 196, najwyższe w grotnickim lesie, występują głównie dęby a w runie leśnym konwalia majowa, miodownik melisowaty i groszek czerniejący rezerwacie występują również pojedyncze okazy drzew, jak potrójna olcha o obwodzie 275cm, jawor o pniu liczącym 215 cm, czy dęby przekraczające 300 cm. Na terenie rezerwatu stwierdzono występowanie siedmiu gatunków roślin chronionych. Ze względu na walory krajobrazowe i florystyczne rezerwat jest miejscem wycieczek krajoznawczych i przyrodniczych oraz w związku z występowaniem różnorodnych biocenoz leśnych jest przedmiotem badań naukowych i spełnia ważną rolę dydaktyczną.

Parking, (15) do którego wracamy po zwiedzeniu rezerwatu. Stąd ulicą, Grotnicką dojeżdżamy do skrzyżowania z ul. Obrońców Warszawy, którą udajemy się w prawo do ulicy Jedlickiej. Ulicą tą kierujemy się na zachód i dojeżdżamy do skrzyżowania dróg przy przejeździe kolejowym we wsi **Jedlicze A (18.0)- Grotniki Szkoła (21.0)- Grotniki Gajówka Linda (22.5)- Kowalewice (26.1)- Ozorków (29.5)**

Podstawa opracowania:

J. K. Kurowski, H. Andrzejewski, "Rezerwaty leśne okolic Zgierza", Wędrownik IV/2000
J. K. Kurowski, "Ścieżka przyrodniczo- leśna w uroczysku Lućmierz", Wędrownik II/200

Szlak 31 W Bronowie- "Nasz dworek kochany"

Ozorków- Parzęczew (7 km) - Gostków (21)-

Bronów (29) Wieś w powiecie poddębickim w gminie Wartkowice. Pierwsza wzmianka z 1381 r. jako Bronowo. Od XV w. należała do rodu Bronowskich herbu Korab potem do Kossów. Konopniccy herbu Jastrzębiec pojawili się tu w, 1784 r. kiedy to Piotr kupił pobliską wieś Spędoszyn. Od 1844 r. Bronów stał się własnością Wawrzyńca Konopnickiego i synów. Najstarszy Jarosław zarządzający majątkiem liczącym jeszcze w 1873 r. 40 włók i 11 mórg (ponad 678 ha), w skład, którego wchodziły także wsie Bronówek, Zalesie, Konopnica, i Piotrów w 1862 r. poślubił Marię Wasiłowską, późniejszą słynną poetkę.

W okresie dziesięcioletniego pobytu w Bronowie Maria Konopnicka urodziła 8 dzieci i rozpoczęła twórczość poetycką.

Opuściła zadłużony Bronów po jego sprzedaniu i przeniósła się z rodziną do Gusina.

Droga do Bronowa od szosy Gostków- Uniejów do 1966 r. była wysadzona jesionami i brzoza. W Bronowie park podworski o pow. 7, 6 ha z licznym zabytkowym drzewostanem, wśród którego białodrzewy o obwodzie ponad 6 m, jesiony i aleja lipowa, oraz ulubione miejsca przez poetkę: grabowo- leszczynowa altanka i głązy nad stawem.

W parku na wzgórku dworek murowany, zbudowany przez Dzierzbickiego, następnego po Konopnickich właściciela Bronowa, na miejscu dawnego przeszło stuletniego, modrzewiowego, otynkowanego na przyjazd Marii. Dawny dworek osadzony na dębowych przyciosach był niski, z

małymi czterema oknami zamykanymi drewnianymi okiennicami, pokryty wysokim słomianym dachem. Wejście prowadziło do małej sieni, skąd drzwi na prawo do salonu, na lewo do pokoju jadalnego. W trakcie frontowym 5 pokoi, z tyłu domu osobne wejście do izb gospodarczych.

Park, dworek, folwark, mieszkańcy i ich praca, zabawy dzieci oraz otaczająca przyroda inspirowały twórczo M. Konopnicką, co znalazło wyraz m.in. w wierszach "Jak to w naszym dworze", "Nasz dworek kochany", "Jak się dzieci w Bronowie z Rozalką bawiły", "Co Staś widział w polu", "Na pastwisku".

Na frontowej ścianie dworku, w którym do niedawna mieściła się czteroklasowa szkoła tablica poświęcona poetce. We wnętrzu Izba Marii Konopnickiej z dokumentami, fotografiami i publikacjami jej utworów. W saloniku meble zabytkowe i wytwory rzemiosła artystycznego.

Na ścianach portret poetki namalowany przez F. Poszkowskiego, dar Związku Polek z Ameryki oraz obrazy przedstawiające Jana Sobieskiego i ks. Kordeckiego.

W budynku mieści się również Muzeum Oświatowe, Filia Biblioteki Pedagogicznej w Sieradzu w formie zrekonstruowanej klasy z lat 50-tych XX w. z używanymi wówczas podręcznikami i dokumentacją szkolną, pracami dzieci i zdjęciami dawnych szkół.

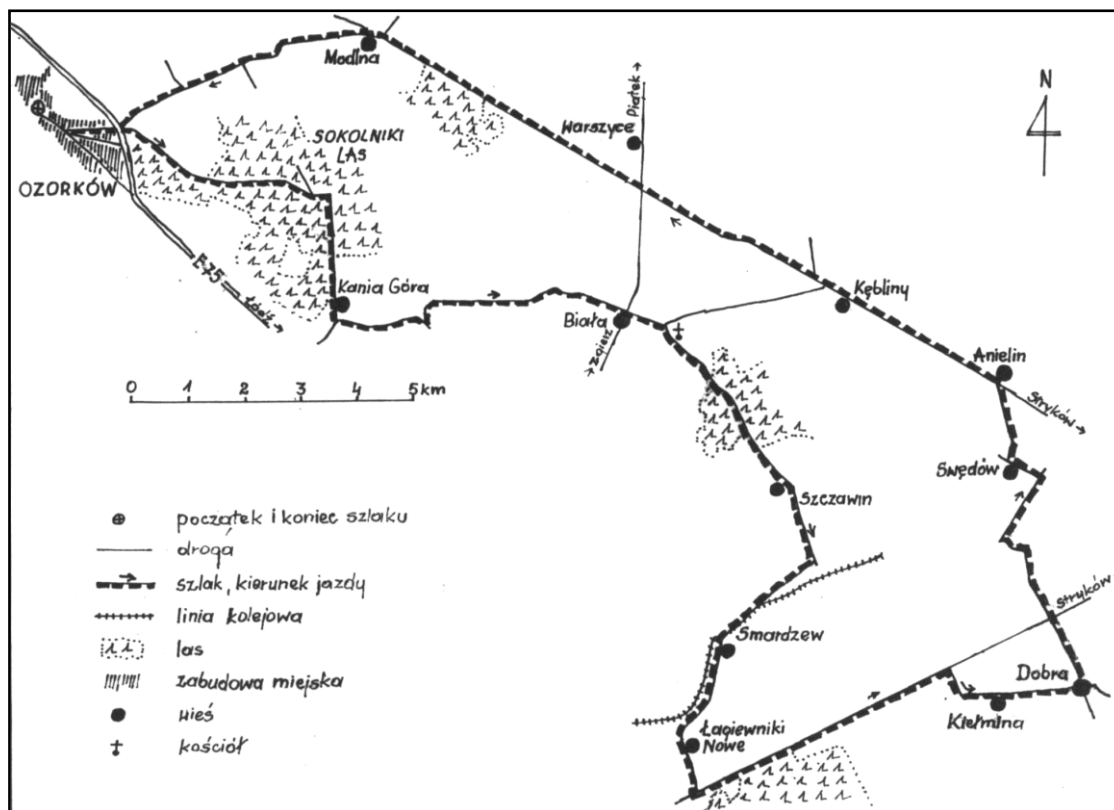
Obok dworku oficyna dworska i gospodarcze zabudowania folwarku. Na południe od nich kościółek z końca XX w. o nowoczesnej formie architektonicznej.

Gostków (37) - Parzęczew (51) - Ozorków (58).

Podstawa opracowania:

H. Sławińska, "Maria Konopnicka w Bronowie i Gusinie", Sport i Turystyka, W-wa 1981

Szlak 32 Bitwa pod Dobrą

Ozorków- Sokolniki Las (6 km) - Kania Góra (8)-

Biała (15) Na wsch. Krańcu wsi, przy rozwidleniu dróg do Kęblin i Szczawina zabytkowy kościół drewniany z drugiej połowy XVII w. Na cmentarzu przykościelnym pod ścianą zamykającą prezbiterium grób trzech uczestników Powstania Styczniowego o nieustalonych nazwiskach i okolicznościach śmierci. Tablicę inskrypcyjną z napisem: „W 10 rocznicę niepodległości 3 nieznanym bohaterom z 1863 r.” ufundowała młodzież szkolna z Białej 11 listopada 1928 r.

Szczawin (19.5)- Smardzew (23.5)- Łagiewniki Nowe (26) - Kiełmina (31.5)-

Dobra (34) Wieś w powiecie zgierskim, w gminie Stryków, w granicach Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich. Kościół rzymsko- katolicki z 1907 r. p.w. Jana Chrzciciela i św. Doroty na miejscu starszego drewnianego. W kościele obraz Matki Bożej Częstochowskiej otoczony szczególnym kultem, tablica poświęcona powstańcom styczniowym. Przy drodze 71 Łódź-Łowicz cmentarz parafialny z grobami poległych powstańców i pomnikiem z napisem: „Niewolnym bohaterom z 1863 r.- wolni rodacy 1933 r.” Kościół starokatolicki Mariawitów z 1910 r. neogotyck, na południe od kościoła cmentarz.

Bitwa. Oddział partii łęczyckiej liczący około 500 powstańców, w tym 50 konnych, zorganizowany przez Józefa Sawickiego, bazujący w pierwszych dniach lutego w lasach łagiewnickich. Po przejęciu dowództwa przez lekarza szpitala w Łęczycy, Józefa Dworzaczka, wykonał w dniach od 18 do 22 lutego 1863 r. demonstracyjny przemarsz na trasie: Brzeziny, Stryków, Zgierz, Łódź. Zaalarmowany garnizon rosyjski z Piotrkowa Trybunalskiego pod dowództwem sztabu kapitana Nawrockiego- Opoczyńskiego w sile dwóch rot piechoty i sotni kozaków wyruszył w poszukiwaniu powstańców. Łatwo odnalazł ich 24 lutego pod Dobrą, gdzie powrócili do stałej bazy w lasach łagiewnickich i niespodziewanie zaatakował. Powstańcy uzbrojeni głównie w 120 strzelb myśliwskich i 40 dubeltówek, głównie kos odparli dwa pierwsze natarcia rosyjskie. W ciągu dalszej walki, która trwała od południa do godziny piątej wieczorem, siły nieprzyjacielskie wyparły powstańców z lasu na otwarte pola gdzie ogniem karabinowym zdziętkowały szeregi kosynierów, a potem strzelców pieszych. W końcowej fazie bój przemienił się w rzeź powstańców. Ich szeregi ogarnęła panika, której uległ także dr Dworzaczek, uciekając z pola bitwy. Zacięta walka wywiązała się w obronie powstańczego sztandaru, którego m.in. broniła Maria Piotrowiczowa, żona nauczyciela z Chocianowic, zakłuta bagnietami.

Nieudolność dowódcza dr Dworzaczka doprowadziła do klęski i całkowitej zagłady oddziału. Zginęło około 70 powstańców, w tym dwie jeszcze kobiety poza Piotrowiczową. Wśród poległych był ozorkowski tkacz, Wincenty Budziński. 75 ciężko rannych zostało pod eskortą odwiezionych wozami do szpitala do Łodzi. Lżej rannych ukrywano w okolicznych dworach i wsiach. 84 Powstańców dostało się do niewoli, z których część została rozstrzelana a większość wcielona w szeregi rosyjskiej armii. Pozostali powstańcy uciekli z pola bitwy. Znaczna ich część przyłączyła się do innych oddziałów.

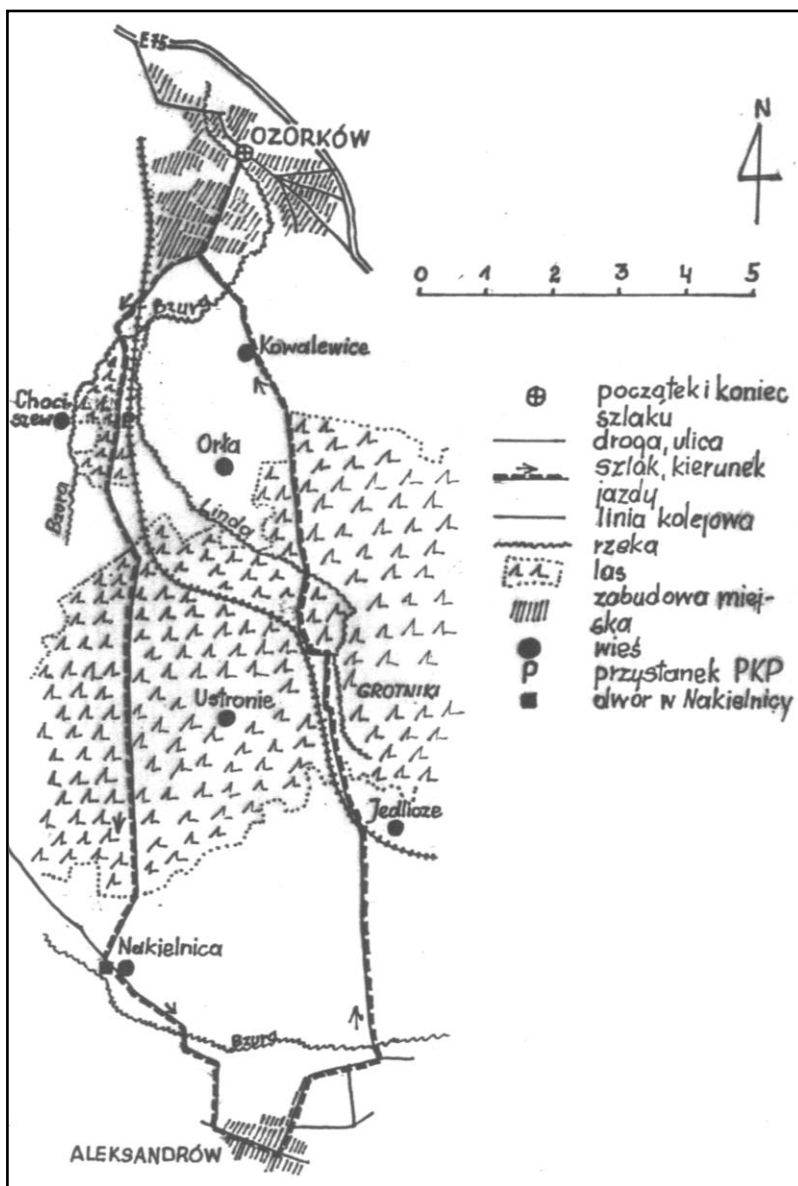
Sam Dworzaczek schwyty w czasie ucieczki przez kolonistów niemieckich pod Nowosolną został przewieziony do więzienia w Łęczycy, gdzie sąd skazał go na karę śmierci, darowaną w drodze łaski przez Namiestnika Królestwa i zamienioną na 12 lat katorgi w Nerczynie na Syberii. Za udział w powstaniu zabajkalskim w 1866 r. został skazany na zesłanie do Wirujśka, gdzie zmarł po dwóch latach.

Swędów (39) - Anielin (40) - Dębliny (44) - Warszycy (47.5)- Modlna (53) - Ozorków (60).

Podstawa opracowania:

- A. Barszczewska, Nurty walki: Wyd. Łódzkie, Łódź 1977.
- B. H. Malinowski, Walki wyzwolenicze w Łęczyckiem w latach 1863- 1864, w Ziemia Łęczycka, Wyd. Łódzkie, Łódź 1964

Szlak 33 Dwór w Nakielnicy

Ozorków- Chociszew PKP (4.8 km)- pn. skraj lasu Grotniki (6.8)- pd. skraj lasu Grotniki (12.3)- Nakielnica (13.5) Wieś nad Bzurą w powiecie zgierskim, w gminie Aleksandrów. W 1555 r. miejscowość otrzymała przywiej lokacyjny, niewykorzystany. Wg rejestru poborowego w 1576 r. własność probostwa łęczyckiego. Majętność liczyła 6 łąnów obsadzonych przez 4 zagrodników 12 osadników. Miała karczmę i młyn. Istniał też prawdopodobnie dwór obronny na kopcu między stawem a Bzurą, będącym dawniej wyspą w widłach Bzury.

W latach 80-tych XIX w. wieś liczyła 15 domów 263 mieszkańców folwark, 10 domów 22 mieszkańców. Do majątku należała też wieś Karolew i Brużyczka Mała oraz gorzelnia i młyn, a całość areału liczyła około 1000 ha.

Od 1826 r. posiadłość jest własnością rodziny Zachertów ze Zgierza, którzy prowadzili tu wzorową gospodarkę rolną. Obecny dwór zbudowany prawdopodobnie za Zachertów zwrócony frontem ku wschodowi. Postawiony na planie wydłużonego prostokąta z gankami na osi od podjazdu i ogrodu. Budynek parterowy częściowo podpiwniczony na niskim cokole, pokryty dachem naczółkowym blaszanym, dawniej z dachówki.

W elewacji frontowej dominuje otwarty trójosiowy portyk dwukondygnacyjny z dwiema kolumnami toskańskimi kanelowanymi między filarami na krańcach ścian bocznych.

Nad gładkim architrawem tryglifowo- metopowy fryz i tympanon obwiedziony, kostkowym gzymsem. Ściany elewacji frontowej jak i parkowej kostkowo boniowane. Elewacja parkowa po powojennej przebudowie uzyskała pięcioosiową wystawkę ze spłaszczonym tympanonem i dwoma małymi wystawkami po bokach a straciła czterokolumnowy ganek. Cały budynek główny jedenastoosiowy z oknami podkreślonymi opaskami i gzymsem o sześciopolowych podziałach stolarki.

Pierwotny układ wnętrza w części pn. dwutraktowy, w pd. trzytraktowy z sienią i salonem na osi uległ po przebudowie zmianom.

Przybudówka od pn. z 1926 r. otoczenie dworu stanowił park z plantacjami róż, a od strony pd. ogród z drzewami owocowymi. Na kępę z zadaszoną altanką prowadził mostek nad odnogą Bzury. Z zabudowań gospodarczych zachował się po stronie dworu dawny magazyn owoców, czworak i budynki gospodarcze, po przeciwnej stronie drogi dawna obora, stodoła, pierwotnie drewniany silos i kuchnia. Wszystkie budynki gospodarcze zatraciły pierwotną formę. W majątku po wojnie gospodarowało Wojsko Polskie, potem spółdzielnia produkcyjna, a od 1957 r. PGR. Po jego likwidacji w 1990 r. przeszedł w ręce dzierżawcy, następnie przejęła go Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa, od której wykupiła go prawowita spadkobierczyni pani Elżbieta Pułaczewska, wnuczka Leona Zacherta, gospodarza majątku z lat międzywojennych.

Aleksandrów (17.5)- Grotniki Szkoła (26.5)- Ozorków (35).

Podstawa opracowania:

„Dwory i pałace okolic Łodzi”, Wyd. Morgrafsén, Bydgoszcz 1997 r.

Zalecam do przeczytania: „Dwór z widokiem na zachód słońca, czyli rzecz o Nakielnicy”, Wędrownik III/2002